COCORUL ALB

Poveşti culese şi tălmăcite din folclorul japonez de Ioan Timus

Editura Timeretului, Bucureşti, 1967.

PÂNZA MĂIASTRĂ DE COCOR

A fost odată, într-o biată colibă, la margine de sat, o bătrână cu fiul ei, Musai. Atâta sprijin avea şi ea, pe Musai, care trudea de la soare-răsare până la soare-apune, pe ogorul său. Toată ziulica bălăcea prin noroi, punând orez în pământul acoperit cu apă multă, aşa cum îi trebuie orezului să încolţească.

Şi cum lucra el aşa în lanul mlăştinos, deodată căzu din văzduh un cocor în apropierea sa.

Musai era deprins cu cocorii, fiindcă în împărăţia Mikadoului, asemenea păsări înalte în picioare se plimbă nestingherite în brazdele arate. Cine ar cuteza să facă rău acestei fiinţe cu pene albe, pe care toţi o numesc "Preacinstitul domn cocor"?

De aceea, acestei păsări îi place tovărăşia omului. Şi păşeşte cu atâta delicateţe şi graţie prin apă, încât se şi zice de o gingaşe fetiţă, blândă în purtare, că este asemenea "pasării ce se ridică din apă fără să o turbure"

Când zări pasărea căzută, Musai grăbi cât putu de repede prin glodul ţarinei. Zvârli cazmaua jos şi privind în iarbă, văzu o săgeată înfiptă în spinarea cocorului; picuri roşii de sânge pătau penele albe ca zăpada.

Cocorul nu se sperie de loc de el. Dimpotrivă, plecă gâtul în jos, ca şi când s-ar fi supus de mai înainte la orice avea de gând să facă tânărul ţăran.

Binişor şi cu grijă, Musai scoase săgeata şi ajută păsării să se ridice, dând în lături buruienile ca să aibă loc să-şi desfăşoare aripile. De câteva ori se zbătu cocorul, încercând să zboare; apoi întinse bine aripile şi porni fâlfâind de la pământ, rotindu-se în jurul făcătorului său de bine, ca pentru a-i mulţumi; după care o luă drept spre munte, fără să se mai întoarcă.

Musai privi pasărea cum se face tot mai mică, până dispăru în azurul cerului; pe urmă se întoarse la muncă, gândindu-se la vremea când se vor coace spicele de orez. Mai trebuia să trudească multe zile până să culeagă rodul muncii, hrana sa şi a bătrânei, că alta n-avea.

Singura sa mulţumire era seara când, obosit de ceasuri lungi de muncă în lanul cufundat în noroi, putea să facă acasă o baie

fierbinte. De asta avea întotdeauna grijă mamă-sa, şi de baie şi de chimonoul proaspăt călcat, cu care-primenea.

După cină, Musai petrecea seara cu vecinii.

Şi aşa la fel, fiecare zi se adăuga celeilalte, una după alta, până în apropierea toamnei.

Într-o seară, când se întorcea acasă până a nu scăpata soarele de tot — ce să vadă? Lângă mamă-sa sta o fată foarte frumoasă care îi ură bun sosit, cu o graţie de domniţă.

Bietul băiat era ca vai de el, după o zi grea de muncă, desculţ, plin de noroi, cu legătura la cap în loc de pălărie, cum obişnuiesc japonezii la treabă. De aceea nici nu se gândi să-i răspundă, ci, sco-ţându-şi legătura de pe frunte şi răsuflând adânc, se înclină în faţa mamă-şi şi o întrebă :

— Cine este preacinstita domnişoară şi cum de a ajuns în amărâta noastră colibă?

— Uite, răspunse mamă-sa, acuma te-ai făcut bărbat în toată firea, dar nu ai şi tu o nevastă. Toată lumea ştie că eşti un băiat harnic, cuviincios, cuminte şi ascultător mamei tale. Aşa că nobila domnişoară ţi-ar fi cu dragă inimă soţie. Eu, fără învoirea ta, nu-i pot da un răspuns. Tu ce zici?

Tânărul ţăran gândi adânc:

— Gingaşă făptură şi poate de nobilă viţă. Dar dacă m-aş învoi, cum o să poată ea să îndure sărăcia cu care suntem noi deprinşi? O să fie ea răbdătoare când o să suferim de foame? Sau va zăbovi aci numai o clipă şi va pleca apoi, lăsând durere şi întristare în urmă-i?

De aceea nu dete nici un răspuns.

Dar cum zilele fugeau şi el vedea cât de bună e fata cu mama sa, totdeauna cu bunăvoinţă şi răbdare şi uitându-se pe sine, temerile i se spulberară ca norii în vânt. Şi aşa, se căsătoriră, tânărul şi cu gingaşa fată.

Toamna târziu însă, la vremea când spicele ar fi trebuit să fie pline de bob, nu putură scoate nimic din paiele seci. Atâta trudă irosită în zadar. Şi biruri grele de plătit, şi-n casă, merinde de fel, şi foametea pândindu-i rânjind. Către iarnă se găsiră cu toţii în cea mai grozavă lipsă.

Atunci soţia îşi arătă puterea sufletului ei, îmbărbătându-şi tovarăşul:

— Nu fi îngrijat. Eu ştiu să ţes pânză, cum nu s-a mai văzut pe aici. Trebuie numai sa-mi faci o cămăruţă doar pentru mine, căci, pentru ca să o pot ţese, e nevoie să fiu singură şi-n tăcere netulburată.

Bătrâna se învoi, dar pe Musai îl trăgea inima doar pe jumătate. Totuşi se puse cu sârg la lucru. Cu stâlpi, stinghioare, stuh şi rogojini pe jos, cu pereţi drepţi, întăriţi cu lut, şi cu ferestre din hârtie, zăbrelite, aşa cum se fac în Japonia, el dură cămăruţa.

Acolo, singurică, zi de zi, departe de toţi, blânda nevastă migălea nevăzută.

Mama şi soţul aşteptară cu răbdare, până când, după o săptămână, femeia fu iarăşi printre ei. În mâini purta o trâmbă de albă pânză strălucitoare, tot atât de netedă şi curată ca zăpada abia căzută. Ici-colo, câte o varga purpurie în ţesătură, făcea să pară şi mai albă, neatinsa albeaţă a pânzei, pe care se îmbinau roşul ca sân-gele şi albul ca zăpada.

— Cum o să-i zicem? întrebă soţul înmărmurit.

— Nu are nume, nici asemănare pe lume nu are, zise minunata ţesătoare.

— Dar trebuie să aibă un nume. Mă gândesc să o duc Marelui stăpân Daimyo; şi el n-o s-o primească, dacă nu ştie ce nume are.

— Atunci, zise nevasta, o să-i zicem "Haina albă a cocorului".

Musai o duse în grabă stăpânului la castel, care, când o văzu atât de minunată, o trimise în dar împărătesei la Kyoto. Acolo, la palat, cu toţii rămaseră încremeniţi, iar împărăteasa porunci ca ţăranul să fie bine răsplătit.

Purtând o mie de arginţi în sacul său, tânărul ţăran zorea către casă pentru a vărsa banii lucitori la picioarele mamei sale, mulţumind nevestei care-i adusese avuţie. Făcură praznic, şi săptămâni îndelungate ei trăiră în tihnă din banii agonisiţi pe pânza măiastră.

Într-un târziu însă, se văzură din nou în pragul nevoii. Atunci Musai îşi întrebă nevasta dacă nu s-ar învoi să mai ţească o dată o minunată "Haină albă a cocorului". Ea primi bucuroasă, vestindu-i iarăşi că trebuie să o lase singură şi să nu caute s-o vadă, până nu va ieşi ea din cămăruţă cu pânza.

Însă, blestemata curiozitate îl rodea pe Musai. Ca un hoţ, el se furişă la fereastra zăbrelită şi punând limba pe un ochi de hârtie îl umezi ca să nu facă zgomot şi băgă degetul făcând o gaură, de care îşi lipi ochiul, să se uite înăuntru.

Dar, ce minune îi fu dat să vadă? La războiul de ţesut nu era nici o femeie, ci numai un cocor alb, cocorul pe care-l văzuse el

în lanul de orez şi din a cărui spinare scosese săgeata vânătorului!

Aplecată pe vârtelniţa de tors, pasărea îşi smulgea puful mărunt de pe pieptul ei, îl răsucea şi-l depăna făcând din el firul cel mai subţire ce a fost văzut vreodată de oameni.

Din când în când, storcea din inima ei picuri roşii de sânge, cu care vopsea vărgile, şi aşa mergea ţesutul veşmântului, care era mai pe sfârşite.

Musai, încremenit, privi fără să se mişte, când, deodată, chemându-l mamă-sa, el strigă fără voie, răspunzându-i:

— Da, viu numaidecât!

Atunci cocorul tresări speriat şi văzu gaura din fereastra de hârtie. Zvârlind jos pânza năvădită, scoase un strigăt ascuţit şi porni mânios către uşă, luându-şi zborul afară, spre cer.

Ca o pată albă pe colinele albastre, se mai văzu o clipă şi apoi pieri în văzduh.

Mult timp Musai rămase cu privirea pe cer, aşteptând în zadar întoarcerea pasării.

De-acu', fiul şi mama din nou se văzură faţă-n faţă cu sărăcia şi singurătatea, iar flăcăul se apucă iarăşi să se bălăcească, desculţ, în lanul de orez.

Şi în fiecare primăvară, pe vremea când găsise pasărea căzută în ogorul său, Musai privea stăruitor cerul, doar-doar s-o ivi cumva cocorul său drag.

CIN-CIN KOBAKAMA

A fost odată, demult, o fetiţă mică, tare frumoasă, blândă şi veselă. O chema Haruko san, adică "onorabila domnişoară Primăvară".

Se juca şi ea cum se joacă copiii, dar plăcerea ei cea mai mare era să se gătească, să se privească îndelung în oglinda de argint şi să stea. Ceasuri întregi putea să rămână fără să facă nimic. Acesta era singurul ei cusur. Părinţii ei erau bogaţi şi aveau o mulţime de servitori. Şi servitorii aceştia o iubeau mult şi îi făceau toate serviciile, ba chiar şi ceea ce ar fi trebuit să-şi facă ea singură.

Dacă s-ar fi născut într-o casă de oameni săraci, ar fi fost nevoită să muncească şi astfel s-ar fi vindecat de lenevie. Dar aşa, cum nu er^ silită să facă nimic, pentru că toată lumea o răsfăţa şi căuta să-i facă pe plac, nu e de mirare că se făcuse atât de leneşă.

Când a crescut mai mare, s-a făcut o o mândreţe de fată, dar tot aşa a rămas; o îmbrăcau şi o dezbrăcau întotdeauna servitoarele. Iar când o găteau cu kimonouri scumpe şi îi pieptănau părul, era aşa de frumoasă, încât nimeni nu s-ar fi gândit la năravul ei.

Când i-a venit vremea, părinţii au măritat-o cu un războinic viteaz. De aci înainte, Haruko san locui cu el într-o casă unde erau puţini servitori, pentru că unui războinic îi place o viaţă mai

aspră, unde fiecare să se servească singur, socotind că luxul şi bogăţia moleşeşte, iar un soldat are nevoie de bărbăţie, nu de moleşire.

Din cauza asta, Haruko san fu tare necăjită că e silită să se îmbrace şi să se gătească singură, ca să placă bărbatului ei; ba mai trebui să aibă grijă şi de curăţenie, pe care să o facă chiar ea.

Noroc că bărbatul fiind războinic, era mereu dus cu oastea, lipsind mult de acasă, aşa că ea nu se prea pierdea cu firea făcând curăţenie. Mare parte din timp şi-o petrecea trândăvind.

Într-o noapte, pe când bărbatul ei plecase la război, se pomeni deşteptată din somn de un zgomot ciudat. Întâi crezu că e o părere şi căută să adoarmă la loc. Dar curând zgomotul se repetă. Atunci îndrăzni să ridice încet capul de pe pernă şi rămase deodată înmărmurită.

La lumina lampionului mare de hârtie văzu ceva nemaipomenit: sute de oameni mici, mici de tot, numai cât un deget de mici, îmbrăcaţi tocmai ca războinicii japonezi, dansau împrejurul pernei ei, se uitau la ea, râdeau şi cântau mereu aşa:

Cin-cin Kobakama;

Yomo fuke sooro,

Oţiţumare, hime ghimi,

Ya ton ton!

Care pe româneşte înseamnă aşa:

Noi suntem Cin Cin Kobakama;

E târziu ceasul, Dormi, onorabilă şi nobilă scumpă

Ya ton ton!

Biata Haruko san se frecă la ochi, scutură puternic capul şi nu-şi crezu ochilor: E vis? E numai o părere?

Omuleţii vorbeau foarte politicos, e adevărat, dar o chinuiau cu purtarea lor, mai cu seamă că se şi strâmbau la ea. Femeia încercă să-i gonească, să-i prindă, să-i dea afară, dar de unde! Omuleţii îi scăpau printre degete, fugeau, râdeau de ea şi cântau mereu.

Atunci îşi zise că oamenii ăştia mici cât un deget sunt duhuri din cealaltă lume, şi se sperie aşa de rău, încât nici nu putu să ţipe măcar. Iar ei dansară mereu, până dimineaţa, când dispărură deodată, goniţi parcă de lumina albă a zorilor.

A doua zi îi fu ruşine să povestească cuiva cele ce i se întâmplaseră, că doar era nevastă de războinic şi nu se cade să-i fie frică unei asemenea şotii. Cum era să spună că toată noaptea n-a putut dormi de spaimă şi că fusese îngrozită de nişte fantome?

Iară omuleţii aceia veniră şi-n noaptea următoare, ş-apoi iarăşi în fiecare noapte şi întotdeauna la aceeaşi oră, la "ora boului", cum zic japonezii, adică aproape de ora două după

miezul nopţii, având grijă să piară ca nălucile înaintea primelor raze ale soarelui.

De atâta spaimă şi nesomn, Haruko san se îmbolnăvi. În grabă fură chemaţi doctori renumiţi, dar nici unul nu-i putu ghici boala. Nici un mădular nu îi era bolnav şi totuşi slăbea văzând cu ochii.

Vestea rea ajunse la urechile bărbatului ei, care fu foarte îngrijat când se-ntoarse acasă.

La început, Haruko san nu-i spuse nimic, de frică să nu râdă de ea; dar el o luă cu binişorul, o mângâie aşa de frumos, încât la urmă îi mărturisi totul, încercând să glumească aşa, ca să nu-l îngrijoreze prea mult pe bărbat.

El însă nu râse de loc, ci privind-o foarte serios, o întrebă :

— Pe la ce ceas vin ei? Iar ea îi răspunse:

— Întotdeauna pe la ora boului.

— Şi când pleacă?

— O dată cu răsăritul soarelui. Abia de atunci îndrăzneam să pun şi eu capul pe pernă, să mă odihnesc.

— Bine, îi spuse el; la noapte o să-i aştept să-i văd şi eu; nu-ţi fie frică.

Noaptea se ascunse după un paravan, aşteptă şi văzu şi el cum pe la ora boului, din podea, începură să iasă o mulţime de omuleţi, mici, mici de tot, care dansau şi cântau:

Cin-cin Kobakama ;

Yomo fuke sooro

Oşitţumare, hime ghimi;

Ya ton ton!

Păreau aşa de caraghioşi şi dansau atât de ciudat, încât viteazul abia se putu ţine de râs.

Când zări însă faţa nevesti-şi schimbată de groază, i se făcu milă de ea; îşi aduse aminte că fantomelor japoneze le e frică de sabie, o scoase din teacă şi începu s-o învârtească pe deasupra omuleţilor mici. Şi atunci, ce să vezi? Deodată se transformară cu toţi în scobitori!

Că nevastă-sa, cum era de leneşă, după ce se servea de o scobitoare în loc s-o ducă afară la gunoi, o arunca pe jos. De aceea, zeiţa care în Japonia îngrijeşte de curăţenia odăilor s-a supărat şi s-a apucat s-o necăjească în somn trimiţându-i scobitori pe care le vrăjise în fantome, cu gândul să o vindece de lenevie.

Bărbatu-său a certat-o; şi era biata femeie aşa de ruşinată, încât nu ştia ce să facă. L-a rugat să o ierte şi i-a făgăduit că de aici înainte se va schimba şi se va face vrednică, şi, ca să i-o dovedească, se şi apucă chiar ea să strângă scobitorile să le dea afară.

— Stai, zise bărbatul ei ; ce vrei să faci cu ele ?

— Voiam să le arunc la gunoi, îi răspunse ea nedumerită.

— Nu aşa; bagă-le pe toate în foc şi ai grijă să nu rămână nici una nearsă.

Haruko san aşa făcu. Iar după asta, omuleţii cei mici n-au mai venit niciodată să-i tulbure somnul.

VRABIA CU LIMBA TĂIATĂ

A fost cândva, de nu se mai ştie când, a fost odată un moşneag şi moşneagul avea o babă grozav de cicălitoare. Copii n-aveau; de aceea moşul ar fi vrut sa înfieze pe cineva, dar baba nu vroia în ruptul capului.

În locul unui copil moşul creştea o vrabie micuţă pe care o hrănea şi o îngrijea ca pe ochii din cap.

Baba, cât era ziua de mare, trebuia să certe pe cineva; când pe moş, când pe vrăbiuţă, de nu mai putea trăi nimeni de gura ei.

Într-o zi moşneagul era plecat la câmp să lucreze orezul, iar baba tocmai spăla şi făcuse puţină scrobeală într-o strachină roşie de lemn.

Pe când sta întoarsă spre albia de spălat, vrabia sări pe marginea străchinei şi ciuguli din scrobeală. Dar baba o zări şi repezindu-se cu o foarfecă, îi tăie vârful limbii, aruncând-o în aer şi zicându-i:

— Na ! Acum s-a isprăvit cu tine !

Sărmana păsărică, sângerând toată, îşi luă zborul în înaltul cerului.

Când se întoarse bătrânul acasă şi nu găsi pasărea, bănui ceva şi făcu mare tărăboi. Baba fu silită să spună tot, aşa cum se întâmplase.

Atunci moşneagul, mâhnit, plânse amar şi plecă în toate părţile strigându-şi odorul, dar în zadar. În cele din urmă îl socoti pierdut.

Zile şi săptămâni trecură şi moşneagul, de întristare, slăbea şi îmbătrânea tot mai mult, de se zbârcise ca o stafidă. Într-o zi, tot rătăcind prin munţi, iată că se în-tâlni cu vrabia lui dragă.

— Bună dimineaţa! zise el vesel.

Şi, spre marea sa mirare şi încântare, vrabia îi răspunse prin cuvinte; limba tăiată făcuse minunea de a-i da puterea să vorbească.

Mai întâi, aşa cum cere obiceiul japonez, amândoi făcură câte o plecăciune până la pământ, întrebându-se fiecare de sănătate. Apoi pasărea rugă pe bătrân să o viziteze în umila-i locuinţă, unde să-l cunoască pe bărbatul ei şi pe cele două fiice.

Bucuros cum nu se poate spune, moş-, neagul plecă cu vrabia spre locuinţa ei şi dădu de o căsuţă drăgălaşă, cu o mică grădiniţă de bambus, cu o cascadă micuţă, cu trepte, cu de toate, o căsuţă căreia nu-i lipsea nimic.

Doamna vrabie aduse pâinişoare unse cu dulceaţă şi miere, zaharicale şi o ulcică plină cu scrobeală caldă stropită cu zahăr, precum şi o pereche de beţişoare, care în Japonia ţin loc de furculiţă.

Domnişoara vrabie, fiica lor cea mai mare, aduse o cutie cu ceai, precum şi ceainicul, iar în vârful degetelor, o ceaşcă mare de ceai fierbinte, pe care o oferi moşului pe o tăviţă, îngenunchind, cu vorbele:

— Poftiţi. Vă rog să vă serviţi. Şi să iertaţi că e aşa de sărăcăcios ceea ce vă oferim.

Bătrânul, încântat şi fericit, mâncă din toată inima şi bău mai multe ceşti de ceai.

— S-a înnoptat şi drumul e cam rău, zise doamna vrabie cu bunăvoinţă; ră-mâneţi astă-seară la noi şi plecaţi mâine pe lumină.

Moşul ar fi vrut să plece îndată, de frica babei şi, ca să nu facă prea mare supărare prietenelor lui, cum familia vra-biei stăruia, rămase acolo toată noaptea.

Ziua următoare trecu repede, ospătându-se din belşug, jucând ţintar cu fiica cea mai mică, iar seara, ascultând, pe perne de mătase, pe doamna vrabie cântând din ghitară.

Cele două domnişoare dansară şi cântară, înveselind pe bătrân, care şi uitase de griji, de picioarele sale bătrâne, ba şi de gura babei. Parcă se simţea întinerit, atât de mare îi era încântarea în familia plină de voioşie a vrăbiilor.

A cincea zi însă, moşneagul, cu părere de rău, le spuse că trebuie să plece. Vrabia şi toţi ai ei fură tare mâhniţi, dar nu avură ce să facă. La plecare, pasărea îi dădu moşului, în dar, două lădiţe, le puse în faţa oaspetelui şi zise:

— Vă rog să alegeţi una din aste două lădiţe şi să o primiţi în dar de la noi, ca amintire a preaplăcutei vizite ce ne-aţi făcut.

Moşul, foarte stingherit, alese pe cea mai uşoară, fiind din fire modest, iar nu lacom. Mulţumi din toată inima, făcu plecăciuni cum se cere unui japonez, îşi luă rămas bun şi se îndreptă spre casă, unde ajunse cu bine.

Dar, în loc de bun-venit, baba şi începu să-l certe pentru lipsa lui îndelungată de acasă. Moşul o rugă să fie liniştită şi îi povesti cu de-amănuntul unde fusese şi ce văzuse în casa vrăbiilor. Când ajunse la lădiţă şi începu să o deschidă, baba tăcu dintr-o dată.

Înăuntru, ce le văzură ochii? Bani de aur şi de argint, bijuterii, mărgean, cristale, chihlimbaruri şi alte nestemate de tot felul. Ba şi o haină cu o pălărie cum nu s-au mai văzut, nenumărate cărţi şi alte lucruri preţioase. Mereu tot scoteau şi parcă nu mai dădeau de fundul lădiţei fermecate.

La vederea atâtor bogăţii, de lăcomie, baba uită de ceartă şi zise:

— Să ştii că mă duc şi eu la ele, ca să-mi dea şi mie un dar ca ăsta.

Moşneagul o rugă să nu se mai ducă, spunându-i că de acum încolo au, slavă Domnului, mai mult decât le trebuie pentru tot restul vieţii lor. Dar degeaba stărui, că ea nici nu voi să-l asculte. Punându-şi sandalele de paie în picioare, ca pentru drum mai lung, şi îmbrăcând chimonoul, porni numaidecât.

Când ajunse la casa vrăbiilor, începu de-afară cu vorbe linguşitoare, ca şi când n-ar fi fost ea aceea care schilodise pe biata păsărică. Domnul vrăbioi o invită, de politeţe, în casă, dar nu-i oferi decât o singură ceaşcă cu ceai, iar nevasta şi cele două fiice, nici nu se arătară.

În cele din urmă trebui să plece; dar, văzând că nimeni nu-i dă nici un dar, mai avu obrazul să ceară. Atunci pasărea iî aduse şi ei două lădiţe, una grea şi alta uşoară şi le aşeză în faţa babei, ca să aleagă.

Ea se repezi, lacomă, cântări grăbită din mână şi alese pe cea mai grea. Apoi fără ca cel puţin să mai mulţumească, plecă încântată.

Pe drum, baba o lua repede la picior, gâfâind din greu, deşi abia o putea duce. Dar era atât de grăbită să vadă ce aurării şi ce minunăţii sunt înăuntru, încât nu mai simţea nici oboseală, nici nimic.

Cum ajunse acasă, nici nu mai avu răbdare să aştepte pe moş şi se grăbi să deschidă lădiţa, ca să dea mai repede de comoară.

Dar, în clipa în care ridică capacul, ce să vezi, o dihanie îngrozitoare, în formă de caracatiţă, se aruncă asupra ei, un schelet îi înfipse ghearele osoase în faţă, iar un şarpe lung şi-păros, cu cap mare şi limbă ascuţită, sări dinăuntru şi se încolăci în jurul corpului ei, până ce baba îşi dădu sufletul.

În ăst timp, moşul, care nu bănuia nimic şi nici nu ar fi putut să-i treacă prin minte păţania grozavă a babei, se plimba fericit gândindu-se că poate atâtea bogăţii şi găteli scumpe, găsite în lădiţe, să mulţumească pe babă până într-atâta, încât să o mai îmbuneze şi să mai scape de gura ei.

Când se întoarse acasă şi îşi găsi soaţa fără suflare, se întrista ; că deşi baba fusese rea cu el şi îi otrăvise zilele cu cicăleala ei, totuşi moşul avea suflet bun şi îi fu milă de ea.

După ce bunul om îşi înmormântă nevasta, se simţi tare singurel.

Ar fi putut să îndrăgească iarăşi o pasăre, ca în trecut; dar, de data asta, cum nu mai era rimeni în jurul său, avea şi el nevoie de suflare omenească. Aşa că înfie un copil pentru liniştea bătrâneţelor sale, şi cu bogăţiile pe care le găsise în lădiţa dăruită lui de vrabie trăi fericit tot restul zilelor ce le mai avu de trăit.

RECUNOŞTINŢA VULPII

Au fost odată, într-un sat îndepărtat, au fost doi buni prieteni. Într-o frumoasă zi de primăvară ei se duseră la pădure să adune ferigi, având grijă să ia cu dânşii o traistă cu merinde şi o sticlă cu sake, ţuică japoneză.

Şi cum rătăceau aşa, deodată văzură la picioarele unei movile o vulpe care îşi adusese puiul cu ea ca să se joace. Cei doi prieteni urmăriră cu interes zbenguiala lor.

Pe când priveau la zburdălnicia animalelor, iată că veniră trei copii din satul vecin, cu coşuri în mâini, tot pentru ferigi.

Cum zăriră vulpile, copiii rupseră câteva crengi de bambus, trecură tiptil în spatele lor ca să le prindă, le înconjurară şi începură să le lovească cu beţele.

Vulpea o luă la goană cât o ţineau picioarele, dar puiul rămase în urmă; doi dintre băieţi izbutiră să-l trântească la pământ şi apucându-l de ceafă o porniră cu el foarte veseli.

Unul dintre cei doi prieteni, care privise toată vremea, strigă după ei:

— Ei, băieţi! Ce faceţi voi cu vulpea aceea?

Cel mai mare dintre ei răspunse:

— O ducem acasă s-o vindem unui tânăr din satul nostru, care ne-a spus că o cumpără ca s-o fiarbă într-o oală şi s-o mănânce.

Prietenul se apropie de băiat şi îi spuse:

— Uite ce e: eu zic că vă e tot una cui o vindeţi, aşa că mai bine mi-aţi da-o mie.

Celălalt băiat îi răspunse:

— Da, dar vezi că ăl din satul nostru ne a făgăduit parale bune dacă-i aducem o vulpe şi ne-a îndemnat să venim aici la pădure să-i prindem una. Aşa că nu putem să ţi-o vindem dumitale.

— Bine, zise prietenul, amnei nu e nimic de făcut. Dar ia spuneţi-mi şi mie: cât o să vă dea tânărul acela pe puiul de vulpe?

— Păi trebuie să ne dea pe puţin 30 de gologani.

— De! Eu v-aş fi dat un ban de argint, aşa că aţi fi câştigat pe deasupra 70 de gologani, dacă mi-aţi fi dat-o mie.

Băieţii se socotiră niţel şi răspunseră:

— Ei, dacă e vorba aşa, ţi-o vindem dumitale. Poftim.

Omul o legă pe după gât cu şiretul şervetului în care erau înfăşurate merindele, plăti cât vorbise, iar după asta băieţii se depărtară în grabă, veseli.

Când rămaseră singuri, celălalt îi zise:

— Ia spune-mi şi mie ce-ţi trăsni prin minte cu puiul de vulpe? Ce-i fi vrând să faci cu el? Să-ţi spun drept, ciudate gusturi mai ai!

Cel care cumpărase vulpea îl mustră cu privirea:

— Dar bine, nu înţelegi că dacă nu mă amestecam puiul de vulpe ar fi fost ucis? Cum puteam suferi să i se ridice viaţa? L-am scăpat numai cu un argint; dar chiar de m-ar fi costat o avere şi tot n-aş fi stat la gânduri. Credeam că-mi eşti destul de bun prieten ca să-mi cunoşti inima, dar văd că m-am înşelat.

Celălalt se grăbi să-l împace:

— Te rog să mă ierţi că te-am judecat greşit. Văd că ai o inimă de aur. Dar crezusem că îţi trebuie puiul ca să momeşti vulpile mari, să le faci să-ţi aducă belşug şi noroc în casa ta.

După asta, amândoi se uitară cu de-amănuntul la puiul de animal şi văzură că avea o rană mică la picior, din care pricină nu putea umbla.

Tocmai când se frământau ce să-i facă, iată că zăriră iarba de leac zisă a doctorului Nakase, ieşită de curând din pământ. Din mai multe fire ei făcură un ghemotoc pe care-l puseră pe rană şi-l legară acolo.

Apoi scoaseră niţel orez fiert din traista de merinde şi îl deteră puiului.

Vulpea cea mică, însă, nici nu vru să se atingă de mâncare. Prietenii o mângâiară uşor pe spinare şi cum durerea de la rană părea că se potolise, rămaseră amândoi uimiţi de puterea ierbii de leac.

Deodată zăriră în partea cealaltă, stând la pândă după nişte spice de orez, două vulpi mari, uitându-se cu grijă la puiul lor.

— Ia te uită, s-au întors vulpile bătrâne pentru copilul lor. Hai să-i dăm drumul!

Şi cu aste vorbe dezlegară şiretul de la gâtul puiului şi îi întoarseră capul spre locul unde şedeau părinţii lui. Se vede că piciorul se înzdrăvenise de tot, că numai din câteva sărituri fu la ai săi, care începură să-l lingă de bucurie, uitându-se cu mulţumire la cei doi oameni.

Şi aşa, cu inimile împăcate, prietenii plecară mai departe, aleseră un loc bun, se aşezară şi scoaseră merindele şi sticla cu sake. Pe înserat, după o zi atât de plăcută, cei doi se înapoiară acasă, mai buni prieteni ca oricrăţl.

Cel care scăpase vulpea era negustor cu vază. Avea trei-patru oameni ca funcţionari şi mai multe slugi, iar toţi trăiau în tihnă laolaltă. Era însurat, avea şi un băiat care împlinise zece ani, dar ăst băiat fusese lovit de o boală căreia nu-i găsise leac nici un doctor.

Tocmai când boala se înrăutăţise, un vraci bătrân îi prescrise ficat de vulpe vie, singurul leac cu care mai putea să se vindece. Fără el, cele mai scumpe doctorii din lume n-ar fi putut ajuta la nimic, iar băiatul ar fi fost pierdut.

Când auziră de asta, părinţii fură cuprinşi de o mare descurajare. Cum ar fi putut primi ei ca viaţa copilului lor să fie scăpată cu preţul jertfei altei vieţi? Ei îşi spovediră deznădejdea lor unui om de la munte căruia îi spuseră:

— Chiar dacă ar trebui să moară băiatul nostru şi tot nu ne-am învoi să lipsim alte fiinţe de viaţa lor. Dar dacă auzi printre cunoscuţii dumitale că au vânat o vulpe, atunci cumpără-i ficatul pentru noi, oricât o costa: nu ne uităm la preţ.

După ce îşi luă rămas bun, munteanul plecă în sat la el să vadă dacă nu cumva vânase cineva de curând o vulpe,

În seara zilei următoare sosi un om care zise că e trimis de munteanul cu care vorbiseră părinţii băiatului şi le spuse:

— Azi-noapte, omul dumneavoastră a dat de o vulpe vânată, aşa că m-a trimis cu ficatul ăsta să vi-l aduc.

Cu aste vorbe, trimisul scoase o ulcică învelită cu grijă, adăugind:

— Zice că preţul o să vi-l spună peste câteva zile.

Atunci tatăl, foarte bucuros, zise:

— Vă suntem adânc recunoscători şi du-mitale şi celui ce te-a trimis. Bunătatea dumneavoastră o să scape viaţa fiului nostru.

Mama băiatului, care tocmai ieşise din casă, primi ulcica, se înclină şi spuse bărbatului ei:

— Trebuie să răsplătim pe aducătorul acestui leac.

— Vă rog să mă iertaţi că nu pot să primesc nimic, zise omul, fiindcă am fost plătit pentru osteneala mea.

— Bine, dacă nu vrei să-ţi dăruim nimic, atunci cel puţin rămâi aci peste noapte; vom fi bucuroşi să te găzduim, îi spuse bărbatul.

— Mulţumesc dumneavoastră, dar am neamuri în satul vecin, pe care nu le-am văzut de multă vreme, aşa că trebuie să-mi petrec noaptea la ei.

Şi vorbind aşa, îşi luă rămas bun şi plecă în grabă. Iar părinţii nu pierdură vremea şi trimiseră vorbă doctorului că au găsit ficatul de vulpe.

A doua zi chiar, doctorul meşteşugi cu ăst ficat un leac pentru bolnav, care, cum îl gustă, cum se simţi mai bine, spre marea fericire a tuturor din casă.

După vreo trei zile, iată că sosi şi omul de la munte, care fusese rugat de părinţi să cumpere ficatul de vulpe. Stăpâna casei îi ieşi veselă înainte să-i ureze bun venit:

— Cât de bun ai fost să ne îndeplineşti numaidecât dorinţa! Doctorul a şi pregătit leacul, iar băiatul nostru de când l-a luat, se poate ridica, şi chiar se plimbă prin odaie. Asta datorita numai dumitale.

Dar musafirul nu ştiu ce să facă, faţă de mulţumirile părinţilor. El răspunse încurcat :

— Zău dacă înţeleg de ce îmi mulţumiţi. Mi-a fost cu neputinţă să vă îndeplinesc sarcina pe care mi-aţi încredinţat-o şi tocmai de asta am venit acum să-mi cer iertare.

— Cum? ! Dar îţi mulţumim pentru ficatul de vulpe pe care ni l-ai trimis, zise stăpânul casei, înclinându-se cu mâinile la pământ, aşa cum fac japonezii când vor să-şi arate recunoştinţa.

— Eu vă spun drept că habar n-am cine vi l-a trimis. Trebuie să fie o neînţelegere la mijloc şi vă rog să cercetaţi cu grijă.

— Ciudat! zise bărbatul. Acum patru nopţi a venit la noi un om, aşa, cam de vreo treizeci şi cinci de ani, şi ne-a spus că l-ai însărcinat dumneata să ni-l aducă şi că o să vii în altă zi ca să ne spui şi preţul. L-am rugat să mâie peste noapte la noi, dar el a zis că vrea să doarmă la neamuri, în satul vecin, şi a plecat.

Musafirul, din ce în ce mai uimit, rămase îngândurat, spunând în cele din urmă că el nu se poate dumeri. Iar bărbatul şi femeia fură şi ei tot atâta de nelămuriţi.

În noaptea aceea chiar se arătă la căpătâiul stăpânului casei o femeie ca de vreo treizeci de ani, care îi spuse:

— Eu sunt vulpea care trăieşte în pădurea din marginea satului. În primăvara trecută, pe când îmi scosesem puiul în crâng, ca să mă joc cu el, nişte băieţi mi l-au răpit şi numai bunătatea dumitale mi l-a scăpat. De mult am vrut să-ţi arăt recunoştinţa mea. Când nenorocirea s-a abătut asupra casei voastre, m-am şi gândit că ţi-aş putea fi de folos. Şi cum boala băiatului nu putea să treacă fără un ficat scos dintr-o vulpe vie, mi-am ucis puiul, i-am scos ficatul, iar tatăl său, prefăcându-se în om, ţi l-a adus acasă.

Pe când vorbea, pe vulpe o podidiseră lacrimile; dar cum isprăvi, cum dispăru ca o nălucă. Omul se înecă în plâns, iar nevasta fu trezită de suspinele sale amare.

— De ce plângi? Ce s-a întâmplat? întrebă ea. După ce se mai linişti, omul se ridică şi zise:

— Primăvara trecută, ducându-mă la munte în plimbare, mi-a fost dat să scap viaţa unui pui de vulpe, după cum ţi-am povestit atunci. Când ni s-a îmbolnăvit băiatul, i-am spus omului de la munte că de mi-ar muri băiatul sub ochii mei, şi încă n-aş putea suferi să ştiu că din pricina asta a fost ucisă o vulpe; numai dacă aude că vreun vânător a vânat vreuna, s-o cumpere pentru mine.

— Ei bine, şi?

— Şi iată, nu ştiu cum au aflat vulpile de toate astea, că şi-au ucis propriul lor pui şi i-au scos ficatul. Iar vulpoiul, prefăcându-se în trimisul celui pe care îl rugasem, a venit aci cu el.

— Şi de unde ştii astea?

— A fost adineauri vulpea mamă la căpătâiul meu şi mi-a povestit totul.

Auzind aşa, buna sa soţie fu năpădită de lacrimi. Apoi rămaseră amândoi duşi pe gânduri. În cele din urmă aprinseră candela pe poliţa pe care stau urnele cu cenuşa strămoşilor şi petrecură noaptea în rugăciuni.

Dimineaţa se grăbiră să răspândească vestea rudelor şi prietenilor. Căci sunt pilde de oameni care şi-au sacrificat pe proprii lor copii pentru a răsplăti o facere de bine; dar nu se pomeneşte de vreo vulpe care să fi făcut asemenea jertfa.

Iar băiatul, care se vindecase cu doctoria de ficat, alese locul cel mai frumos pe o colină minunată şi ridică acolo un templu şi

un altar lui Ihari-Sama, adică "Zeul-Vulpe", care e şi azi vizitat de o mulţime de lume.